

Granskning av kommunens strategiska arbete med vattenförsörjning

Haninge kommun

Innehåll

Sammanfattning	2
1 Inledning	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Syfte.....	3
1.3 Avgränsning	3
1.4 Revisionskriterier.....	3
1.5 Metod.....	4
2 Styrning.....	4
2.1 Styrande lagstiftning.....	4
2.2 Kommunens mål och åtaganden.....	5
2.3 Övriga styrdokument med bäring på vattenförsörjning.....	6
2.4 Styrdokument för säkerhets- och riskhanteringsarbete.....	8
2.5 Organisation och ansvarsfördelning	9
3 Vattenförsörjning i Haninge kommun.....	11
3.1 Planering och prioritering	11
3.2 Vattenskyddsområden.....	13
3.3 Riskbedömningar och konsekvensanalyser.....	13
3.4 Resursberäkningar för eventuella framtida investeringar.....	14
3.5 Reservvatten och nödvatten.....	16
3.6 Uppföljning och åiterrapportering	17
4 Slutsatser	18
4.1 Svar på revisionsfrågor	18
4.2 Sammanfattande bedömning och rekommendationer	19
Källförteckning.....	21

Sammanfattning

EY har på uppdrag av kommunens förtroendevalda revisorer genomfört en granskning av kommunens strategiska arbete med vattenförsörjning. Syftet har varit att bedöma om kommunstyrelsen och stadsbyggnadsnämnden har ett ändamålsenligt och strategiskt arbete avseende vattenförsörjning till kommunens medborgare. Granskningen belyser formerna för styrning, samverkan och uppföljning.

Vår övergripande bedömning är att kommunstyrelsen och stadsbyggnadsnämnden i huvudsak har ett ändamålsenligt och strategiskt arbete avseende vattenförsörjning till kommunens medborgare. Kommunstyrelsen och stadsbyggnadsnämnden följer gällande lagstiftning. Styrning, ansvarsfördelning och samverkan bedöms vara tillräcklig. Uppföljningen till stadsbyggnadsnämnden kan förtydligas.

Kommunen har en strategisk plan för vattenförsörjning i form av en VA-plan. VA-planen innehåller plan för den allmänna VA-försörjningen inom verksamhetsområdet samt plan för VA-försörjning utanför nuvarande verksamhetsområde. Vattenförsörjningsfrågan är en del av kommunens säkerhets- och riskhanteringsarbete, en risk- och sårbarhetsanalys med åtgärdsförslag för kommunens vattenförsörjning har tagits fram. En policy för anläggningarnas skalskydd och skyddsnivå saknas och är prioriterad.

Haninge kommuns framtida vattenförsörjningsbehov framgår av översiktsplanen tillsammans med VA-planens utbyggnadsplan för områden där det finns behov av kommunal VA-anslutning. Av VA-planen framgår även resursberäkningar och ekonomisk konsekvensbeskrivning för framtida investeringar samt hur kommunen behöver planera för förnyelse av sina anläggningar.

Vi bedömer att det finns en tydlig roll- och ansvarsfördelning mellan stadsbyggnadsnämnden och kommunstyrelsen avseende vattenfrågor samt en fungerande samverkan med externa aktörer. Av granskningen framgår att det inte finns tillräcklig kapacitet att försörja alla Haninge kommuns invånare med reservvatten vid ett totalt avbrott på ordinarie vattenförsörjning. Det saknas dokumenterade planer för reservvattenförsörjning och nödvattenförsörjning vilket vi anser vara en brist¹. Det sker ingen särskild löpande återrapportering till stadsbyggnadsnämnden eller kommunstyrelsen avseende vattenförsörjning. Viss återrapportering av väsentliga frågor kopplat till vattenförsörjning finns i årsredovisning och delårsrapporter. Vi betonar särskilt vikten av tydliga former för återrapportering gällande avvikelser.

Mot bakgrund av vad som framkommit i granskningen ges följande rekommendationer:

Kommunstyrelsen

- Prioritera framtagandet av en nödvattenplan

Stadsbyggnadsnämnden

- Prioritera framtagandet av en nödvattenplan
- Upprätta och fastställ en plan för reservvattenförsörjning
- Uppdatera VA-utbyggnadsplanens tidplan med aktuella uppgifter och säkerställ att uppgifterna finns tillgängliga på kommunens hemsida enligt skrivning i VA-plan
- Prioritera upprättandet en policy för skalskydd som styr anläggningarnas skyddsnivå
- Överväga tydligare former för återrapportering och uppföljning av avvikelser och incidenter.

---

¹ Avsaknad av nödvattenplan har tidigare lyfts i Granskning av kommunens strategiska arbete med att skapa säkra fysiska miljöer (2016).

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Dricksvatten är vårt viktigaste livsmedel, i genomsnitt förbrukar en person som bor i Sverige ca 160 liter vatten per dygn. En störning i vattenförsörjningen riskerar att få allvarliga konsekvenser för kommunens invånare. Haninge är en mycket aktiv kommun med ett expanderande näringsliv och en växande befolkning. Utvecklingen ställer höga krav på det strategiska arbetet med vattenförsörjning. I uppdrag till stadsbyggnadsnämnden i mål och budget 2017-2018 fastslås att utbyggnaden av VA-nätet ska fortgå för att i högre grad säkerställa Haningebornas tillgång till rent vatten och förbättra miljön.

Fullmäktige antog 2012 en vattenplan som är Haninge kommuns strategiska styrdokument för vattenområdet och ska som sådant utgöra underlaget för kommunens planering. Sedan dess har ett flertal styrdokument antagits där VA-policy och VA-plan är grundläggande för att styra arbetet med vattenförsörjning.

Revisorerna har i sin risk- och väsentlighetsanalys identifierat kommunens strategiska arbete med vattenförsörjning som ett angeläget område för granskning.

1.2 Syfte

Granskningen syftar till att bedöma om kommunstyrelsen och stadsbyggnadsnämnden har ett ändamålsenligt och strategiskt arbete avseende vattenförsörjningsfrågor. Granskningen belyser formerna för styrning, samverkan och uppföljning.

I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- ▶ Är kommunens strategiska plan för vattenförsörjning ändamålsenlig?
- ▶ Är kommunens riskanalys avseende vattenförsörjningen ändamålsenlig?
- ▶ Hur har kommunen identifierat framtida vattenförsörjningsbehov?
- ▶ Finns tillräcklig kapacitet avseende reservvattentäkter inom kommunen?
- ▶ Vilka resursberäkningar finns för eventuella framtida investeringar?
- ▶ Finns en tydlig roll- och ansvarsfördelning avseende vattenfrågor och finns en fungerande samverkan med externa aktörer?
- ▶ Hur sker uppföljning och återrapportering inom kommunen avseende kommunens vattenförsörjning?

1.3 Avgränsning

Granskningen avgränsas till att omfatta kommunstyrelsen och stadsbyggnadsnämnden. Granskningen gäller den kommunala vattenförsörjningen.

1.4 Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses bedömningsgrunder och kan hämtas från lagstiftning, förarbeten eller interna regelverk fastställda av fullmäktige. Även vedertagen erfarenhet kan användas. I denna granskning utgörs de huvudsakliga revisionskriterierna av:

- ▶ Kommunallagen 6 kap 7§
- ▶ Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster
- ▶ Miljöbalken (1998:808)
- ▶ Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, 2 kap 1§, 7§, 3 kap 3-4§§
- ▶ Av fullmäktige beslutade styrdokument avseende vattenfrågor

1.5 Metod

Granskningen har genomförts i form av dokumentgranskning och intervjuer med tjänstemän inom berörda förvaltningar. Intervjuer har genomförts med:

- ▶ VA-chef
- ▶ Enhetschef, VA-avdelningen
- ▶ Planeringschef, kommunstyrelseförvaltningen
- ▶ Vattenstrateg, kommunstyrelseförvaltningen
- ▶ Säkerhetsstrateg, kommunstyrelseförvaltningen
- ▶ Ordförande, stadsbyggnadsnämnden

2 Styrning

2.1 Styrande lagstiftning

Lagstiftning som på olika sätt styr kommunens arbete med vattenförsörjning:

Kommunallagen 6 kap 7§ fastslår att nämnderna var och en inom sitt område skall se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. De skall också se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Detsamma gäller när vården av en kommunal angelägenhet med stöd av 3 kap. 16 § har lämnats över till någon annan. Lag (1999:621).

Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster syftar till att säkerställa att vattenförsörjning och avlopp ordnas i ett större sammanhang, om det behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön. Av lagen framgår att om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, skall kommunen bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas och se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va-anläggning.

Miljöbalken (1998:808) syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl. Miljöbalken skall bland annat tillämpas så att mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas.

Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (2 kap 1§, 7§, 3 kap 3-4§§) syftar till att kommuner och landsting skall minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred. Kommunen ska bland annat analysera vilka extraordinära händelser i fredstid som kan inträffa i kommunen och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten. Resultatet av arbetet skall värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys.

Kommunen skall även under höjd beredskap eller när ransoneringslagen (1978:268) i annat fall tillämpas, i den omfattning som regeringen i särskilda fall beslutar, vidta de åtgärder som behövs för försörjningen med nödvändiga varor samt medverka i övrigt vid genomförandet av åtgärder som är viktiga för landets försörjning. Kommunstyrelsen skall under höjd beredskap verka för att den verksamhet som bedrivs i kommunen av olika aktörer samordnas och för att samverkan kommer till stånd mellan dem som bedriver verksamheten.

2.2 Kommunens mål och åtaganden

2.2.1 Mål och budget 2017-2018

I mål och budget 2017-2018 framgår kommunfullmäktiges vision: "Haninge - en plats där företag kan växa och dit nya medborgare kommer för att hitta bostad, arbete och livskvalitet". Fullmäktige har fyra övergripande målområden med sammanlagt 12 mål, till vilka nämnderna knyter strategier. Mål med bäring på vattenförsörjning är bland annat:

- God folkhälsa
- Trygga invånare med inflytande och delaktighet
- God livsmiljö för nuvarande och kommande generationer
- Hög tillgänglighet
- Hög kvalitet i kommunens tjänster
- Attraktiv arbetsgivare

I mål och budget framgår att Haninge ska ha ett ambitiöst hållbarhetsarbete och vara en föregångare när det gäller att minska resursanvändningen och öka energisparandet. Utöver miljö- och klimatanpassningsfrågor är skapandet av giffria miljöer för barn samt pådrivandet för utbyggd kollektivtrafik prioriterat. Haninge består till 80 procent av vatten och det strategiska arbetet med vattenkvalitetsfrågorna är därför fortsatt centrala.

I mål och budget fastslås att utbyggnaden av VA-nätet ska fortgå för att i högre grad säkerställa Haningebornas tillgång till rent vatten och förbättra miljön. Detta är ett av flera områden som stadsbyggnadsnämnden fått i uppdrag att fokusera på under perioden.

2.2.2 Nämndernas strategi och budget 2017-2018

Av *kommunstyrelsens strategi och budget 2017-2018* framgår ett mål med bäring på vattenförsörjning. För att uppnå målet god livsmiljö för nuvarande och kommande generationer är strategin att prioritera och samordna åtgärder som bidrar till att vattenplanens mål uppnås.

Av *kommunstyrelsens strategi och budget* framgår att en ny översiktsplan slutförs under 2016. Planen ger förutsättningar för den fortsatta utvecklingen i hela kommunen och är vägledande för kommande beslut om mark- och vattenanvändning.

I *stadsbyggnadsnämndens strategi och budget 2017-2018* framgår inga specifika strategier och åtaganden för att uppnå fullmäktiges mål med bäring på vattenförsörjning.

VA-chef lyfter att VA-avdelningen formulerat egna mål för vattenförsörjning då varken kommunfullmäktige eller stadsbyggnadsnämnden gjort detta. Målen finns i VA-avdelningens *Handlingsplan för vatten och avlopp*, upprättad 2017. I handlingsplanen framgår avdelningens uppdrag "vi driver och utvecklar VA-verksamheten för att leverera hållbara tjänster till dagens och framtidens kunder i Haninge". Avdelningens övergripande mål knutna till detta uppdrag är:

- ▶ Driftsäker och miljövänlig hantering av spillvatten
- ▶ Säker leverans av dricksvatten
- ▶ Hållbar dagvattenhantering
- ▶ Kunden i fokus
- ▶ Långsiktig VA-planering
- ▶ Kostnadseffektiva processer
- ▶ Kompetenta och engagerade medarbetare

2.3 Övriga styrdokument med bäring på vattenförsörjning

2.3.1 Översiktsplan

Översiktsplan 2030 – med utblick mot 2050 antogs av kommunfullmäktige 2016-11-07. Syftet med översiktsplanen är att ange inriktningen för hur den bebyggda och obebyggda miljön ska utvecklas i tätorterna, på landsbygden och i skärgården. Översiktsplanen visar mål, strategier och riktlinjer för mark och vattenanvändningen i Haninge fram till år 2030, med en utblick mot år 2050.

Kommunens översiktsplan innehåller riktlinjer för hantering av miljö- och riskfaktorer (exempelvis översvämningar, ras, luftföroreningar, förorenade områden). Kommunen utför arbete med riskbedömningar i enskilda projekt och i övergripande planering.

2.3.2 VA-plan

Haninge kommuns VA-plan antogs av kommunfullmäktige 2015-11-09 och är framtagen av Haninge kommun tillsammans med Södertörns Miljö- och Hälsoskyddsförbund (SMOHF). Inriktningen till VA-planen har utgjorts av Haninge kommuns vattenplan och VA-policy. Även Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram 2009-2015 har utgjort underlag. Åtgärdsprogrammet fastslår att "kommunerna behöver, i samverkan med länsstyrelserna, utveckla vatten- och avloppsvattenplaner, särskilt i områden med vattenförekomster som inte uppnår, eller riskerar att inte uppnå, god ekologisk status, god kemisk status eller god kvantitativ status".

Tabell 1. Beskrivning av de olika stegen i framtagandet av Haninges VA-plan.

Steg 1. Starta upp	Steg 2. VA-översikt	Steg 3. VA-policy	Steg 4. VA-plan	Steg 5. Implementering och uppföljning
<ul style="list-style-type: none"> Information för SBN och MN 7 mars 2012. Förvaltningsövergripande arbetsgrupp. Konsultstöd. 	<ul style="list-style-type: none"> Nuläge Förutsättningar Strategiska frågor Klar 2012-11-07 	<ul style="list-style-type: none"> Strategiska vägval Riktlinjer Prioriteringsgrunder Beslutad i KF 2013-05-06. 	<ul style="list-style-type: none"> Plan för allmän VA-försörjning (den befintliga kommunala) Plan för VA-försörjning utanför verksamhetsområdet, inkl. VA-utbyggnadsplan 	<ul style="list-style-type: none"> Budget Uppföljning av vattenstatus Underlag till översiktsplanen

VA-planen består av två huvuddelar: *Plan för den allmänna VA-anläggningen* och *VA-försörjning utanför nuvarande verksamhetsområde*.

Tabell 2. VA-planens två huvuddelar.

Den allmänna VA-försörjningen inom verksamhetsområdet		VA-försörjning utanför nuvarande verksamhetsområde		
DELPLANER				
<i>Den allmänna anläggningen (Kapitel 2)</i>	<i>Dagvattenstrategi (Kapitel 3)</i>	<i>VA-utbyggnadsplan (Kapitel 4.2)</i>	<i>I väntan på kommunalt VA (Kapitel 4.3)</i>	<i>Fortsatt enskild VA-försörjning (Kapitel 4.4)</i>
Vattenresurser	Dagvattenstrategi (styrdokumentet)	Prioriteringsmodell	Riktlinjer	Riktlinjer för vatten
Huvudsystem för VA	Tillämpningshandbok	VA-utbyggnadsplan		Riktlinjer för avlopp
Säker dricksvattenförsörjning	Informationsmaterial	Finansiering		Riktlinjer för VA-rådgivning
Miljöpåverkan	Åtgärdsplan			Riktlinjer för avfall
Förnyelseplan				

VA-planen lyfter fram vad Haninge kommun behöver planera för framöver. VA-utbyggnadsplanen är prioriterad och tidsatt medan planen för den allmänna VA-anläggningen i första

hand är en bruttolista på behov av åtgärder utan inbördes prioritering. Den senare utgör ett underlag till kommunens årliga mål och budgetprocess. VA-planen är en produkt av dagens förutsättningar och kommer därför att behöva uppdateras när som förutsättningarna förändras och kommunen utvecklas. I VA-planen anges att det är lämpligt att den ses över minst en gång under varje mandatperiod. Enligt VA-chef är tanken att revidera VA-planen 2018-2019.

2.3.3 Dagvattenstrategi

Dagvattenstrategin antogs av kommunfullmäktige 2016 och är ett verktyg för att skapa en hållbar dagvattenhantering. Dagvattenstrategin innehåller övergripande mål och strategier.

2.3.4 Vattenplan

Vattenplanen antogs av kommunfullmäktige 2012-10-15 och syftar till att ge en överblick över vattensituationen för att skapa samsyn kring värdet av att vårda naturresursen. Vattenplanen är Haninge kommuns strategiska styrdokument för vattenområdet och ska som sådant utgöra underlaget för kommunens översiktsplan. Planen ska också kunna läsas av myndigheter, företag, organisationer och enskilda så att också dessa aktörer kan finna inspiration till sätt att bidra till att förbättra vattenkvaliteten i Haninge långsiktigt.

Vattenplanen utmynnar i en vattenstrategi på väg mot målet att Haninge kommuns alla vattenförekomster ska uppnå god kemisk och ekologisk status senast 2021. För att nå dit krävs en samsyn mellan samtliga kommunala aktörer, så att:

1. Tillväxt och expansion sker på ett sådant sätt att vattenkvaliteten samtidigt förbättras
2. Vattenrelaterade frågor beaktas från start i kommunens planeringsarbete
3. De i åtgärdsplanen utpekade nämnderna och bolagen säkerställer att åtgärdsplanens åtgärder genomförs i god tid före 2021
4. Aktörer andra än Haninge kommun och med större påverkan på vattenkvaliteten i Haninge kommun uppmärksammas på vikten att vidta åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten.

2.3.5 VA-policy

VA-policyn antogs av kommunfullmäktige 2013-05-06 och fastslår att regional dricksvattenförsörjning och avloppshantering är en viktig förutsättning för Haninges VA-försörjning. Egna anläggningar för dricksvattenproduktion respektive avloppsrening innebär större leveranssäkerhet och självständighet, vilket ger ett mervärde för kommunen förutsatt att de är ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbara.

För en hållbar utveckling ska kommunens VA-anläggning förnyas i en takt som anpassas till anläggningens livslängd och kondition. Kommunen ska ha förmåga att hantera störningar i dricksvattenförsörjningen samt vidta nödvändiga åtgärder i VA-anläggningen för att långsiktigt trygga en säker leverans av dricksvatten.

Kommunen ska i samverkan med SMOHF² bedöma behovet av en allmän VA-anläggning i enlighet med 6§ Lagen om allmänna vattentjänster utifrån en fastställd prioriteringsmodell. Kommunen ska ha en aktuell VA-utbyggnadsplan för områden där det finns behov av kommunal VA-försörjning.

I skärgården ska kommunen eftersträva långsiktigt hållbara enskilda, ibland samfällda, VA-lösningar. Kommunen ska erbjuda rådgivning till fastighetsägare om teknik och ekonomi avseende enskilda VA-lösningar. Om behovet av fysisk planering enbart avser VA-försörjning kan VA-utbyggnad utan detaljplanering övervägas. Kommunen ska eftersträva att anläggningsavgiften i VA-taxan är sådan att särtaxa endast i undantagsfall behöver tillämpas.

SMOHF ska genom proaktivt arbete som tillsyns- och tillståndsmyndighet verka för att dricksvattnet håller god kvalitet och föroreningsbelastningen från enskilda avloppsanläggningar

---

² Södertörns Miljö- och Hälsoskyddsförbund

minskar. Grundvattenverket Pålamalm och andra viktiga vattenresurser ska genom vattenskyddsområden med föreskrifter ges långsiktigt skydd med hänsyn till nuvarande och kommande generationers behov i kommunen och i regionen. Kommunen ska ha aktuell kunskap om risker och sårbarhet samt långsiktigt verka för en klimatanpassad VA-försörjning.

2.4 Styrdokument för säkerhets- och riskhanteringsarbete

Kommunen har även ett antal upprättade styrdokument inom områdena för säkerhets- och riskhanteringsarbete med bäring på vattenförsörjning. De centrala beskrivs nedan.

2.4.1 Program för Haninge kommuns säkerhets- och riskhanteringsarbete

Programmet antogs av fullmäktige 2011 och syftar till att samla arbetet inom väsentliga delområden som krävs (och redan bedrivs) för att uppnå olika myndighetskrav och egen ambition. Härigenom ska samsyn, uppföljning och utveckling inom området säkerställas. Enligt intervjuade har dokumentet gått igenom sedan 2011, men det har inte bedömts finnas behov av revidering.

Programmet beskriver väsentliga delområden inom säkerhets- och riskhanteringsarbetet där arbete redan pågår, planeras för eller genom risk- och sårbarhetsanalyser utreds. Delområdena är krisberedskap, skydd mot olyckor, personsäkerhet, internt skydd, informationssäkerhet och säkerhetsskydd.

I programmet anges störning i dricksvattenförsörjningen som ett exempel på en händelse eller tänkbar hotbild som kan leda till extraordinära händelser. I programmet framgår att det idag endast är vattenförsörjningen inom kommunens förvaltningar som direkt har bäring på rikets säkerhet utifrån det lagliga begreppet. Kommunen ska i de fall det blir aktuellt skapa skydd mot spioneri, sabotage och andra brott som kan hota rikets säkerhet.

2.4.2 Riktlinjer för systematiskt säkerhets- och riskhanteringsarbete 2014-2019

Utifrån kommunfullmäktiges fastslagna program för säkerhet- och riskhanteringsarbete har kommundirektören beslutat om *riktlinjer för systematiskt säkerhets- och riskhanteringsarbete 2014-2019*. Riktlinjerna gäller samtliga förvaltningar och ska skapa förutsättningar för genomförande, förståelse för omfång, organisatoriska strukturer, resursfördelning, delegering av mandat och befogenheter. Syftet är att skydda verksamheter genom att förebygga risker och minimera sannolikheten för att oönskade händelser och störningar uppstår.

Det framgår att genomfört arbete och effekter årligen ska följas upp och utvärderas för att mäta om uppsatta mål relaterat till myndighetskrav och styrdokument uppnåtts.

2.4.3 Krisledningsplan för Haninge kommun

Krisledningsplanen är beslutad av kommunfullmäktige 2016 och syftar till att klargöra hur kommunen ska organiseras och bedrivs vid en kris, extraordinär händelse samt vid höjd beredskap då ordinarie ledningsstrukturer behöver anpassas så att nödvändig krisledning kan uppnås. Planen ska också utgöra grund för nämnders och förvaltningars egen planering för verksamhet vid kriser och extraordinära händelser.

Krisledningsorganisationen består av krisledningsnämnden vars verksamhet lyder under lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) samt kommunallagen. Krisledningsgruppen utövar den strategiska ledningen vid en kris eller annan oönskad händelse. Vid extraordinära händelser bereder krisledningsgruppen underlag för beslut till krisledningsnämnden och verkställer nämndens fattade beslut.

2.4.4 Handlingsplan Krisberedskap 2015-2018

Kommundirektörens ledningsgrupp beslutade 2015 om en *handlingsplan för krisberedskap 2015-2018* som anger strategier och konkreta åtgärder för att möta krav enligt LEH och kommunens tillhörande fastställda mål. Handlingsplanen tar sikte på att säkerställa krisledningsförmåga och verksamheters funktionalitet och ska fungera som ett konkret komplement till hur verksamheter ska arbeta med krisberedskap i kommunen. Centrala och samordnande roller i genomförandet av aktiviteter har de funktioner som ingår i kommunens säkerhetsforum: kommunstyrelseförvaltningens säkerhetsenhet och säkerhetssamordnare i förvaltningarna.

Av handlingsplanen framgår att det under kvartal 4 år 2017 ska genomföras en fördjupad RSA med förmågebedömning på scenario om störning i vattenförsörjningen. Förmågebedömningen ska göras utifrån användar- och leverantörsperspektivet och genomföras av samtliga förvaltningar.

2.5 Organisation och ansvarsfördelning

2.5.1 Kommunstyrelsen och kommunstyrelseförvaltningens ansvar

Av kommunstyrelsens reglemente framgår att kommunstyrelsen är ansvarig för att leda och samordna verksamheten inom översiktsplaneringen samt besluta om planuppdrag enligt plan- och bygglagen. Kommunstyrelsen är vidare ansvarig för övergripande miljöpolitiska frågor och frågor om ekologiskt perspektiv på hållbar utveckling.

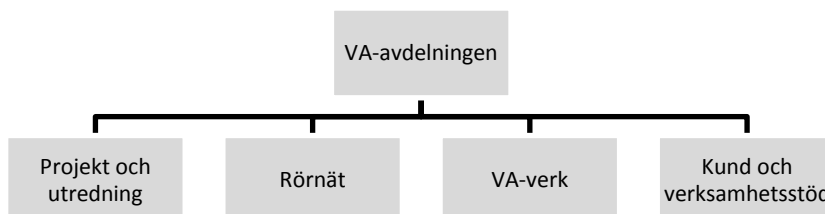
Av Haninge kommuns översiktsplan 2030 framgår att kommunstyrelsen och dess centrala förvaltning ansvarar för översiktsplaneringen av mark och vatten i kommunen.

2.5.2 Stadsbyggnadsnämndens och stadsbyggnadsförvaltningens ansvar

Av stadsbyggnadsnämndens reglemente framgår att nämnden är ansvarig för kommunens detaljplanläggning enligt plan- och bygglagen. Nämnden ska ansvara för kommunens vägnät, trafikanläggningar, parker, hamnområden och övriga allmänna platser samt vatten- och avloppsanläggningar inom kommunen och svara för den myndighetsutövning som enligt lag eller annan författning ankommer på kommunen som VA-myndighet.

Stadsbyggnadsförvaltningen består av en förvaltningsledning samt fem avdelningar: lantmäteri, park och natur, plan och bygglov, teknik samt vatten och avlopp. Vatten och avlopp är kommunens huvudman för vatten- och avloppstjänster inom fastställt VA-verksamhetsområde och ansvarar för drift och tillsyn av cirka 80 mil ledningsnät med tillhörande pumpstationer, tryckstegringsstationer och vattentorn samt tre avloppsreningsverk och tre vattenverk. VA-avdelningen ansvarar även för vattenskyddsområden.

På VA-avdelningen arbetade i september 2017 42 tillsvidareanställda på fyra enheter enligt bild nedan.

Projekt och utredning

Långsiktig planering av ledningsnät och anläggningar, projektledning av byggprojekt och större utredningar, VA-tekniskt stöd i stadsbyggnadsprojekt och övergripande dagvattenfrågor är enhetens huvudsakliga arbetsuppgifter. Ansvarar även för teknisk standard.

Rörsnät

Drift, underhåll och förnyelse av kommunens vatten-, spill- och dagvattenledningar, inkl. LTA-pumpstationer, VA-diken och Tornbergets anläggningar. Enheten ansvarar även för VA-banken, besiktningar/inspektion och utgör drifttekniskt stöd i byggprojekt. Har samordningsansvar för beredskapsorganisationen.

VA-verk

Drift, underhåll och förnyelse av vattenverk, reningsverk, tryckstegringsstationer, tryckreduceringsstationer, pumpstationer, vattentorn, öppna dagvattenanläggningar och Hallstens mottagningsstation för septic. Driftövervakning av hela VA-systemet ingår också i enhetens uppdrag, liksom miljösamordning, egenkontroll och vattenskyddsområden.

Kund och verksamhetsstöd

Ekonomiadministration, kundtjänst, kundinformation, kartproduktion, vattenmätarhantering, VA-debitering, VA-anslutning och skadeståndsärenden. Ansvarar för statistikrapportering.

Teknikavdelningens anläggningsverksamhet utför markarbeten åt VA-avdelningen. VA-verksamheten är avgiftsfinansierad till 100 % och bygger på självkostnadsprincipen.

På VA-avdelningen sker enligt *stadsbyggnadsnämndens strategi och budget 2017-2018* en fortsatt utveckling av arbetsprocesser och rutiner, däribland drift- och underhållsplaner, vilket medför gradvisa kvalitetshöjningar inom VA-verksamheten. Arbetet med krishantering och beredskap för säker dricksvattenförsörjning fortsätter även under 2017, exempelvis med en nödvattenförsörjningsplan. VA-avdelningen ska fortsatt utveckla sitt drift- och underhållsbaserade VA-kartsystem (VA-banken) med tillgång till VA-banken i fält.

Enligt intervjuade vid VA-avdelningen är roll- och ansvarsfördelningen gällande vattenförsörjning tydlig. Vatten och avlopp har en klar roll som VA-huvudman inom fastställt VA-verksamhetsområde.

Enligt VA-avdelningens chef saknas ett forum för diskussion av strategiska frågor. VA-avdelningen har föreslagit en förvaltningsöverskridande VA-planeringsgrupp med uppgift att bedöma var allmänna vattentjänster behöver ordnas enligt 6 § LAV samt initiera uppdateringar av VA-planen. VA-planeringsgruppen skulle bestå av handläggare som bereder och arbetar operativt med frågorna. Det är kommunen och inte VA-huvudmannen (VA-avdelningen) som ansvarar för bedömning av var allmänna vattentjänster behöver ordnas. Om kommunen beslutar att VA-försörjningen ska lösas genom en allmän anläggning så är det VA-avdelningen i Haninge som får i uppdrag att inrätta ett verksamhetsområde för VA. Förslaget att skapa en förvaltningsöverskridande VA-planeringsgrupp avslogs enligt VA-chef av kommunstyrelseförvaltningen. Enligt intervjuade vid kommunstyrelseförvaltningen ligger detta inte i kommunstyrelseförvaltningens uppdrag och kan hanteras direkt av berörda förvaltningar.

Det finns en förvaltningsövergripande dagvattengrupp som arbetar med att främja samarbete i vattenfrågor mellan kommunens verksamheter och därigenom skapa förutsättningar för säkerställande av en hållbar dagvattenhantering i samhällsbyggnadsprocessen. Gruppen utgör också nätverk för genomförande av åtgärder enligt vattenplanen i övrigt. Enligt VA-avdelningen vore det även lämpligt med en styrgrupp bestående av berörda chefer för dagvatten och VA-planeringsfrågor för förankring av frågor samt prioritering och uppföljning av åtgärder. Kommunstyrelseförvaltningen har sagt ja till en sådan grupp men den har ännu inte startats upp.

2.5.3 Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund är ett kommunalförbund där Haninge, Nynäshamn och Tyresö är medlemmar. Förbundets uppdrag är att bedriva den prövning och tillsyn som kommunerna är skyldiga att utföra enligt miljöbalken, livsmedelslagen och angränsande lagar, förordningar och föreskrifter.

3 Vattenförsörjning i Haninge kommun

Haninge kommuns VA-nät har drygt 74 000 anslutna användare (ca 95 % av kommunens invånare) inom verksamhetsområdet. Kommunen är expansiv och antalet tillkommande abonnenter ökar stadigt. Haninge kommuns *Översiktsplan 2030 med utblick mot 2050* fastslår att regional dricksvattenförsörjning och avloppshantering är en viktig förutsättning för kommunens vatten- och avloppsförsörjning. Kapaciteten i ledningsnätet behöver säkerställas för att tillgodose det ökade behov som uppstår genom förtätning och utbyggnad i nya bebyggelseområden. I takt med att kommunen växer byggs kommunalt vatten och avlopp ut.

Haninge kommun köper merparten (ca 95 %) av sitt dricksvatten från Stockholm Vatten och Avfall. Kommunen har även egen vattenproduktion vid tre grundvattenverk (varav Pålamalm i Tungelsta är det största) samt ett reservvattenverk. Distributionssystemet består av cirka 33 mil ledningar. För att vidmakthålla ett bra tryck i ledningarna finns två vattentorn, två lågre-servoarer samt anläggningar för tryckstegring/reducering. Vattentornen tjänar både som vattenreservoar och tryckstabilisator för distributionsnätet och förläggs oftast på höga punkter i landskapet, vatten från vattenverken pumpas dit.

Dricksvattenledning samförläggs ofta med spill- och dagvattenledningar i en gemensam rörgrav. De äldsta ledningarna i kommunen är från 50-talet. Enligt intervjuad VA-chef har avdelningen mycket god kontroll på var vattenledningarna ligger. Information om material och dimension kan dock vara felaktig eller saknas, detsamma gäller information om ventillägen. Ledningsinformationen finns i det digitala kartsystemet VA-banken. VA-banken uppdateras (ajourhålls) löpande i samband med nyläggning, underhållsåtgärder och ombyggnationer på nätet. Vattenledningsnätet i Haninge digitaliserades i mitten av 90-talet utifrån VA-kartor som tidigare reviderats på papper. VA-avdelningen har en karttekniker som arbetar med VA-banken (ajourhållning samt uppdateringar av nya ledningar i takt med att kommunen byggs ut).

I följande avsnitt ges en översiktlig bild av kommunens arbete avseende vattenförsörjning.

3.1 Planering och prioritering

3.1.1 Översikts- och detaljplanering

Översiktsplanen ska vara vägledande vid beslut om mark- och vattenområden, gällande hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Genom att beskriva allmänna intressen, miljö- och riskfaktorer inom kommunen samt ta ställning till mark- och vattenanvändning och bebyggelseutveckling underlättas kommunens beslut vid senare prövningar. I översiktsplaneringen sker en bedömning av miljö- och riskfaktorer utifrån att den fysiska planeringen syftar till både en god hushållning med naturresurser och hänsyn till hälsa och säkerhet. Miljökonsekvensbeskrivning (MKB) är den dokumentation som ska ge underlag för en bedömning av planers eller planerade projekts inverkan på människors hälsa och säkerhet, på miljön och på hushållningen med mark, vatten och andra resurser.

Av översiktsplanen framgår att ”kapaciteten i ledningsnätet behöver säkerställas för att tillgodose det ökade behovet som uppstår genom förtätning och utbyggnad i nya bebyggelseområden. I takt med att kommunen växer byggs kommunalt vatten och avlopp ut. För vägledning, principiella ställningstaganden och överblick över vattensituationen finns styrdokumentet VA-plan, Dagvattenstrategi, Vattenplan och VA-policy.”

3.1.2 VA-plan

VA-planen innehåller en VA-utbyggnadsplan för områden där det finns behov av kommunal VA-anslutning. Enligt VA-plan finns ungefär 9000 fastigheter med enskild VA-försörjning i Haninge kommun. Av dessa ligger ca 8000 inom områden med samlad bebyggelse³. Totalt

---

³ ca 20 fastigheter eller fler

har drygt 60 områden med samlad bebyggelse identifierats och ingått i prioriteringsarbete för VA-försörjning utanför nuvarande verksamhetsområde. Områdenas storlek varierar från ett tiotal till flera hundra fastigheter med ett genomsnitt runt hundra. Faktainsamling har gjorts för varje område gällande bl.a. geografiskt läge, antal fastigheter, antal permanentboende, risk för saltvatteninträngning, status avloppsanläggningar, avstånd till kommunala VA-ledningar och närmaste recipient.

Prioritering mellan områden har sedan skett efter en modell som bygger på HAV:s⁴ rapport Vägledning för kommunal VA-planering (rapport 2014:1). Prioriteringsarbetet har utgått från de olika områdenas *behov* av åtgärder för en långsiktigt hållbar VA-försörjning och *möjligheter* att tillgodose detta genom en allmän anläggning, dvs. kommunal VA-utbyggnad.

Prioriteringsmodellen har identifierat tre typområden⁵ för kommunal VA-utbyggnad och två typområden för fortsatt enskild VA-försörjning. Föreslagna tidplaner för VA-utbyggnad och planläggning för de tre typområdena baseras på en prioritering som gjordes 1 januari 2015. Enligt VA-plan bör tidplanen ses över i början av varje år så att den bland annat synkroniseras med planavdelningens projektlista över planuppdrag.

Vid tidpunkten för granskningen fanns ingen reviderad tidplan trots att vissa tidsuppgifter i ursprungsplanen blivit obsoleta. Aktuell tidplan ska enligt VA-plan återfinnas på Haninge kommuns hemsida. Vid kontroll framgår att tidplan inte finns tillgänglig via hemsidan. VA-chef menar att tidplanen behöver uppdateras och tillgängliggöras på ett bättre sätt via hemsidan.

3.1.3 Övriga forum för planering och prioritering

Prioriteringen av åtgärder som åligger VA-huvudmannen utförs enligt intervjuad VA-chef under senhösten inför varje budgetäskande (2018 års investeringar togs fram nov-dec 2016). Prioritering görs av VA-chef tillsammans med VA-avdelningens enhetschefer.

Av Haninge kommuns vattenplan framgår att "det är en stor utmaning för kommunen att bygga ut vattenledningsnätet för att möta framtida generationers behov bland annat vad gäller dimension på rör och rundmatningar. Den fysiska planeringen i kommunen sträcker sig ofta 10–15 år framåt i tiden medan planeringshorisonten för vattenledningar är betydligt längre". VA-avdelningens chef lyfter att det råder vissa oklarheter kring den långsiktiga planeringen kring i vilka områden och i vilken utsträckning kommunen planerar byggande. Givet de långa ledtider som förändringar av VA-nätet kräver är tydlig planering på lång sikt viktig. De förslag till nya forum (förvaltningsöverskridande VA-planeringsgrupp samt styrgrupp för dagvatten och VA-planeringsfrågor) som nämns under 2.5 Organisation och ansvarsområden skulle enligt VA-chef delvis förenkla denna problematik.

VA-avdelningen har ett internt dokument som heter *VAPlus10* för att kunna hålla överblick över kommunens expansion och VA-behov på tio års sikt. Prioriteringsfrågor lyfts till ett forum som heter "ledningsträff fysisk planering". Muntlig återkoppling från forumet sker till VA-avdelningen, en tydlig process för detta saknas dock. Intervjuade på VA-avdelningen säger sig vara mycket beroende av att den interna kommunikationen är god för att få kunskap i planerings- och prioriteringsfrågor.

---

⁴ Havs- och vattenmyndigheten

⁵ Typ 1 (röd) Mycket stort behov av samlad VA-lösning. Kommunalt ansvar. Utbyggnadsperiod åren 2014-2022. Sammanlagt ca 1700 fastigheter. Typ 2 (grön) Stort behov av samlad VA-lösning. Kommunalt VA bästa lösningen. Utbyggnadsperiod åren 2020-2027. Sammanlagt ca 1350 fastigheter. Typ 3 (gul) Medelstort behov av samlad VA-lösning. I dagsläget bedöms kommunalt VA vara bästa lösning. Utbyggnadsperiod åren 2028-2034. Sammanlagt ca 850 fastigheter.

3.2 Vattenskyddsområden

Översiktsplanen fastslår att "vattenskyddsområden upprättas med syfte att skydda yt- eller grundvatten som är viktiga för dricksvattenförsörjningen så att kommunens vattentillgångar säkerställs i ett långsiktigt perspektiv. Vattenskyddsområden inrättas med särskilda bestämmelser som reglerar sådana verksamheter och åtgärder som skulle kunna förorena dricksvattnet. I planeringen tas alltid hänsyn till dessa".

I Haninge finns fem fastställda vattenskyddsområden: Hanveden, Pålamalm, Dalarö (Schweizerdalen), Hvilakällan och Valinge träsk på Muskö. Samtliga är kommunala vattentäkter förutom Valinge träsk som är skyddsområde för försvarets ytvattentäkt. 2015 skickade kommunen in en ansökan till Länsstyrelsen om att utöka vattenskyddsområdet för Hanveden som sträcker sig in i Jordbro företagspark. Enligt VA-chef kommer Länsstyrelsen förmodligen att skicka ut ärendet på remiss under hösten 2017 vilket innebär att Länsstyrelsen borde kunna fatta beslut under våren/sommaren 2018.

3.3 Riskbedömningar och konsekvensanalyser

I *Översiktsplan 2030 med utblick mot 2050* fastslås att "tillgången på dricksvatten av god kvalitet kommer att försämrats med ett ändrat klimat. Ökad nederbörd kan leda till översvämningar, ras och skred som kan påverka distributionssystem och ledningsnät. I dag kommer 90 procent av dricksvattnet i Haninge från Stockholm. Kvaliteten på detta vatten förväntas bli sämre till följd av inströmning av saltvatten och förändrad markavrinning till Mälaren. För att säkra dricksvattenförsörjningen är det viktigt att skydda yt- och grundvatten i kommunen och att upprätta fler och utökade vattenskyddsområden. Vidare behöver det utredas hur översvämningar kan påverka industrier och förorenad mark på eller i anslutning till vattentäkter."

Under varje mandatperiods första år upprättas en *kommunövergripande risk- och sårbarhetsanalys* (RSA). De efterföljande tre åren uppdateras rapporten. Sammanställning av resultat utgör underlag för åtgärdsplaner i kommunen och för rapportering till länsstyrelsen samt Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Den övergripande risk- och sårbarhetsanalysen upprättades senast 2015 och har inte uppdaterats sedan dess. Av analysen framgår att det är en sårbarhet och en brist i krisberedskapen att dricksvattenförsörjningen ligger utanför kommunens kontroll avseende påverkan till kommunens fördel eller att bli prioriterad beroende av en avreglerad marknad. Av RSA framgår även att kommunen behöver uppdatera sin beredskapsplanering och krishantering för dricksvattenförsörjningen. I uppgiften bör det ingå en fördjupad risk- och sårbarhetsanalys, identifiering av brister genom en störningsövning, definierade nödvändiga rutiner samt upprättande av krisplan och nödvattenförsörjningsplan.

Av kommunens övergripande risk- och sårbarhetsanalys framgår att scenarier har valts ut med fokus på att bedöma konsekvenser och hur de påverkar egen verksamhet samt identifiera tänkbara följdändelser. Ett sådant scenario är dricksvattenförsörjning. Av den övergripande risk- och sårbarhetsanalysen framgår att "vid en händelse eller incident som orsakar allvarliga störningar av leveransen av dricksvatten kommer många användare att påverkas. Det kommer att krävas ett gott samarbete mellan samverkande aktörer och ansvarsförhållanden måste vara klargjorda."

I VA-planen står att "strategin vid en inträffad kris eller allvarlig händelse är att Haninge kommuns verksamheter så långt det är möjligt ska kunna hantera det inträffade utifrån vardagliga rutiner och resurser. Strävan är att händelserna inledningsvis eller fullt ut ska kunna hanteras av drabbad förvaltning. I de fall en extraordinär händelse inträffar eller då en situation eskalerar till att bli en extraordinär händelse kan kommunen välja att aktivera sin centrala krisledningsorganisation. Hur detta sker finns beskrivet i kommunens krisledningsplan".

Av VA-planen framgår även att VA-verksamheten utanför normal arbetstid har en schema-lagd beredskapsorganisation bestående av en beredskapsledare (gemensam), två rörläggare och en drifttekniker som bl.a. hanterar vattenläckor, avloppsstopp och störningar på vatten- och avloppsverken.

Inom VA har en separat risk- och sårbarhetsanalys för dricksvattenförsörjningen tagits fram tillsammans med en konsult under 2016. I risk- och sårbarhetsanalysen har ett stort antal risker värderats avseende sannolikhet och konsekvens. Risk- och sårbarhetsanalysen beaktar både kvalitetsaspekter och leveransaspekten. I arbetet har 80 oönskade händelser identifierats för kommunens vattenförsörjningssystem, varav två som berör vattenverken och reservoarerna har identifierats som akuta. De oönskade händelserna berör bland annat sårbarheter i styrsystem, möjligheter till reservvattenproduktion, mikrobiella risker vid arbete på vattenanläggningar samt skalskyddsfrågor knutet till t.ex. lås och larm. Ett antal förslag på åtgärder för att reducera identifierade risker har tagits fram.

Enligt intervjuade vid VA-avdelningen läggs identifierade åtgärder in i den årliga verksamhetsplanen, i VA-avdelningens interna månadsrapporter samt i en omfattande excellista som innehåller samtliga åtgärder. Ansvar för uppföljning av åtgärderna ligger på VA-avdelningens enhetschefer.

VA-avdelningen har valt att skydda fem av tio dricksvattenanläggningar med hög skyddsnivå vilket innebär skalskydd, områdesskydd samt larm till vaktbolag. Anläggningarna valdes ut med anledning av dess känslighet och påverkan på den totala försörjningen. Intervjuad säkerhetsstrateg anser att skyddet av anläggningarna är skäligt. Kommunen följer livsmedelsverkets rekommendationer för åtgärder mot sabotage och annan skadegörelse samt myndighetskrav kring tillträdesskydd. Det har enligt säkerhetsstrategen förekommit tecken på in-trångsförsök på anläggningarna. Enligt VA-chef är det prioriterat att upprätta en policy för skalskydd som ska vara styrande för vilken skyddsnivå anläggningarna ska följa.

VA-verksamheten har en krisledningsplan⁶ som senast uppdaterades september 2010. Den beskriver organisation och ansvar och innehåller enklare handlingsplaner för ett antal kris-scenarier (större vattenläcka, bakteriell förorening i ledningsnätet). Enligt intervjuad VA-chef är uppdatering av krisledningsplanen en aktivitet för VA-avdelningen under 2017 som ska genomföras under senare delen av året. Enligt intervjuad säkerhetsstrateg planeras en störningsövning/krisövning under hösten 2017. Övningen ska fokusera på beslutsfattandet under en driftstörning i dricksvattenförsörjningen och kommer att ligga till grund för utformandet av en nödvattenplan.

Av *stadsbyggnadsnämndens strategi och budget 2017-2018* framgår under riskanalys för VA-avdelningen att vädret har stor inverkan på intäkter (vattenförbrukning). Vidare framgår att VA-ingenjörer, projektledare och rörläggare är svårrekryterade varför eventuella personal-tapp eller vakanser kan riskera medföra försenade projekt/uppskjutna arbetsinsatser.

Avsaknad av ramavtal och upphandlingsresurser riskerar att försena investeringsplaner, liksom resurs- och kompetensbrist hos konsulter. En risk finns också för att VA-avdelningen inte hinner göra kvalificerade bedömningar av kapacitet i ledningsnätet på grund av det stora antalet pågående detaljplaner.

3.4 Resursberäkningar för eventuella framtida investeringar

Stadsbyggnadsnämnden har kompletterat VA-planen med en ekonomisk konsekvensbeskrivning 2015-2022. I dokumentet redovisas en uppskattning av vilka investeringar och utredningar som behöver genomföras under åren 2015-2022, inklusive en grov kostnadskalkyl, både för VA-kollektiv och skattekollektiv.

---

⁶ Kallas internt även beredskapsplan

Av den ekonomiska konsekvensbeskrivningen framgår att investeringar i den allmänna VA-anläggningen medför kapitalkostnader som måste täckas av bruksavgiften i VA-taxan⁷. Behovet av utredningar och planeringsunderlag som tas upp i VA-planen bedöms inrymmas i befintlig budget. VA-utbyggnad i omvandlingsområden finansieras i huvudsak av anläggningsavgifter från nya kunder. Täckningsgraden, intäkt/kostnad, är ofta beroende av graden av förtätning i området. Haninges anläggningsavgift bygger på 100 % täckningsgrad sett över tid och en mix av VA-utbyggnadstyper, inte bara omvandlingsområden. En långsiktig prognos av VA-taxans bruksavgift visar ett behov av höjningar mellan 0-15 % per år under hela kalkylperioden.

VA-planens "förnyelseplan för den allmänna VA-anläggningen" redovisar hur Haninge kommun behöver planera för förnyelse av VA-anläggningen uppdelat på vattenverk, tryckstegringar och reservoarer, pumpstationer och reningsverk samt ledningsnät. Avseende vattenverk framgår att Haninge kommun bland annat behöver planera för årliga reinvesteringar på 1 Mkr för mindre åtgärder i syfte att bibehålla och förbättra anläggningarnas funktion. Installation av nytt eller uppgradering av befintligt driftövervakningssystem från slutet av 90-talet⁸ behöver också planeras för. Likaså ombyggnad av Hanvedens reservvattenverk för en säker leverans av dricksvatten till ledningsnätet i händelse av leveransbortfall från Stockholm Vatten och Avfall. Därtill behöver renovering av Lugnets vattentorn planeras.

Av VA-planen framgår att det under en längre tid har avsatts 15 Mkr per år för förnyelse av VA-ledningsnätet. Förnyelsebehovet under perioden fram till år 2030 kommer dock att förändras och långsiktigt bör en förnyelsetakt eftersträvas som svarar mot ett teoretiskt uträknat förnyelsebehov baserat på ledningsnätets material- och åldersfördelning. För vattenledningar är förnyelsebehovet som störst just nu med 1,12 procent av den totala ledningslängden och avtar sedan för att stabiliseras på 0,6 procent från år 2050.

Tabell 3. Beräknat förnyelsebehov till 2030 samt aktuell förnyelsetakt (medel 2008-2011).

	Beräknat förnyelsebehov i % av totala ledningslängden inklusive ledningar med okänt läggningsår och material (exklusive ledningar med okänt läggningsår och material)			Förnyelsetakt i % av totala ledningslängden (medel i Haninge för 2008-2011)
	2010	2020	2030	
Vatten	1,12 (1,03)	0,93 (0,89)	0,76 (0,75)	0,33

För ledningsnät finns i VA-planen en lång lista för vad Haninge kommun behöver planera för som bland annat innehåller att:

- Hålla en förnyelsetakt som motsvarar förnyelsebehovet för vattenledningar, med andra ord öka förnyelsetakten på vatten.
- Slutföra implementeringen av VA-banken och skapa rutiner för hur denna på bästa sätt ajourhålls.
- Upprätta en förnyelseplan med bl.a. följande delar:
  - Bedömning av ledningssträckors kondition utifrån driftstörningsrapporter och inre inspektion
  - Bedömning av risk- och konsekvensledningar
  - Uppskattning av behov av utredningar för att kunna bedöma ledningsnätets funktion i stort och hitta prioriterade problemområden.

⁷ VA-taxan delas upp i en anläggningsavgift och bruksavgift. Anläggningsavgiften ska täcka kommunens kostnader för att bygga ut VA-anläggningen samt lämna ett rimligt "nyttjandebidrag" till tidigare gjorda investeringar, som är en förutsättning för den nya anslutningen. Bruksavgiften ska täcka löpande kostnader för drift och underhåll, personalkostnader, administrativa kostnader samt kapitalkostnader för de investeringar som inte finansieras genom anläggningsavgifter.

⁸ Livslängden för ett driftövervakningssystem är ca 10 år.

- Bedömning av ledningars framtida funktion utifrån befolkningsutveckling och klimatförändringar

Arbetet med förnyelseplanen pågår, enligt VA-chef och utredningsingenjör, och en första version kommer att bli klar under 2017. Fokus ska vara på att ta fram rätt objekt som behöver förnyas och att rangordna dessa. Planen ska beskriva VA-verksamhetens förnyelsebehov de närmsta 10-20 åren och de ekonomiska resurser som krävs för att åtgärda behoven. Av Haninge kommuns mål och budget framgår att stadsbyggnadsnämnden totalt erhåller 70 000 tkr för VA-investeringar år 2017.

Av stadsbyggnadsnämndens strategi och budget 2017-2018 framgår att det under 2017 investeras 45 000 tkr i den befintliga anläggningen och 25 000 tkr för VA-utbyggnader i omvandlingsområden (se tabell nedan med plan 2018-2021).

Tabell 4. Investeringsbudget 2017, plan för 2018-2021, tkr VA, förnyelse, ombyggnad, verk, nät

VA-investeringar (Tkr)	2017	2018	2019	2020	2021
VA - förnyelse, ombyggnad, verk, nät	45 000	75 000	47 000	50 000	100 000
VA - utbyggnad ⁹	25 000	15 000	30 000	45 000	67 000
Totalt	70 000	90 000	77 000	95 000	167 000

Utöver detta tillkommer VA-investeringar i samband med exploateringar. I takt med att investeringen tas i bruk tillkommer kapitaltjänstkostnader.

Av budgetäskanden för stadsbyggnadsförvaltningen 2018-2019 framgår att flera investeringsprojekt som påbörjades under 2016/2017 fortsätter under 2018. Däribland ingår säkerställd vattenleverans till centrala Handen/Brandbergen med omnejd genom ny huvudledning mellan Nynäsledningen och Handens vattentorn, utökad högzon (område med högre vattentryck) runt centrala Handen samt VA-utbyggnaden i Schweizerdalen, Dalarö. Nya investeringsprojekt är VA-utbyggnad i området runt Bäckvägen/Älrvägen i Tungelsta, en ny pumpstation vid Strömslund, ersättning av befintlig pumpstation i Jordbro och klimatanpassningsåtgärder. Andra viktiga investeringar är den löpande förnyelsen av det befintliga ledningsnätet som sker enligt en förnyelseplan med objektlista. När den nya huvudledningen till Handens vattentorn är klar påbörjas renovering och förstärkning av den befintliga huvudvattenledningen från 1960-talet.

Enligt intervjuade vid VA-avdelningen nyttjar Haninge kommun i dag 70 procent av den kapacitet som avtalet med Stockholm Vatten och Avfall medger. Över de senaste 20 åren har Haninge Kommuns nyttjande av vatten från Stockholm Vatten och Avfall ökat med 10 procent. Om invånarantalet i Haninge kommun stiger enligt prognosen i översiktsplanen är ett nytt avtal med Stockholm Vatten och Avfall nödvändigt enligt intervjuade på VA-avdelningen. Stockholm Vatten och Avfall följer utvecklingen i Haninge kommun för att vara redo att öka sin kapacitet när behov uppstår, enligt intervjuade vid VA-avdelningen. Samarbetet med Stockholm Vatten och Avfall beskrivs vara gott och strukturerat. Ett samarbetsforum finns där Haninge kommun, Nynäshamns kommun och Stockholm Vatten och Avfall diskuterar aktuella frågor. Konstellationen träffas två gånger årligen.

3.5 Reservvatten och nödvatten

Avtalet med Stockholm Vatten och Avfall lämnar enligt intervjuade vid VA-avdelningen inga garantier avseende reservvatten eller nödvatten vid ett avbrott i vattenförsörjningen. Det är berörda kommuners ansvar att säkra att tillgång till dricksvatten finns för medborgarna.

Enligt uppgift från VA-avdelningen kan Haninge kommun i dagsläget tillhandahålla mellan 20-25 procent av den totala normalvolymen från kommunens egna vattenverk. På grund av

⁹ Finansieras med anläggningsintäkter med viss eftersläpning. VA-utbyggnad budgeterades tidigare inom exploateringsbudgeten.

tryckfall i vattenledningssystemet skulle det inte vara möjligt att försörja alla områden i kommunen med dricksvatten via vattenledningssystemet vid ett totalt avbrott från Stockholm Vatten och Avfall. De södra kommundelarna skulle dock vara möjliga att försörja från egna vattentäkter. Om Stockholm Vatten och Avfall kan leverera en mindre mängd vatten skulle dricksvattenförsörjning av större delen av kommunen klaras, om än med reducerat tryck.

Intervjuade lyfter att det ännu inte finns några dokumenterade planer kring reservvattenförsörjning. VA-avdelningen menar att det finns beredskap för en situation där reservvatten behöver produceras. VA-avdelningen betonar vikten av regionalt samarbete kring reservvatten där Haninge kommuns vattentäkter ingår som en del. Flera grannkommuner i Stockholms län saknar dock egna vattentäkter.

Enligt intervjuade vid VA-avdelningen förväntas länsstyrelsen fatta beslut om utökat vattenskyddsområde vid Hanveden under våren 2018. Därefter kommer VA-avdelningen att ta fram förslag på åtgärder för att bygga om Hanvedenanläggningen till ett vattenverk samt en strategi för nyttjande av vattentäkten. Investeringar krävs både i ett utökat geografiskt område för att skydda grundvattentäkten samt i själva vattenverket. VA-avdelningen avser ha en dialog med Stockholm Vatten och Avfall om huruvida Hanveden framgent även ska användas för normal dricksvattenproduktion. Det finns en gammal överenskommelse mellan Stockholm Vatten och Haninge kommun som säger att Hanveden inte ska användas för dricksvattenproduktion. Av Översiktsplan 2030 med utblick mot 2050 framgår att Jordbro företagspark ska byggas ut och att "delar av företagsparken ligger i skyddsområdet för kommunens reservvattentäkt Hanveden och utveckling sker med hänsyn till detta".

En nödvattenplan är under framtagande och ska enligt intervjuade vara klar under 2018. Enligt intervjuade på VA-avdelningen har arbetet nyligen startats upp och frågor kring vilka brukare som ska prioriteras vid nödvattenförsörjning måste besvaras från politiskt håll.

3.6 Uppföljning och återrapportering

VA-ledningsgruppen, bestående av avdelningschef och enhetschefer, träffas varannan vecka. Månadsuppföljning sker av ekonomi, verksamhet och aktiviteter. Varje enhet har en årsplan med aktiviteter och mätetal som också följs upp månadsvis i VA-ledningsgruppen.

Enligt intervjuade sker ingen specifik löpande uppföljning eller återrapportering avseende frågor kring kommunens vattenförsörjning till stadsbyggnadsnämnden eller kommunstyrelsen. Viss uppföljning sker dock i årsredovisning och delårsrapport.

Av Haninge kommuns årsredovisning för 2016 framgår under uppföljningen av kommunfullmäktiges mål "god livsmiljö för nuvarande och kommande generationer att "risk- och sårbarhetsanalys för dricksvatten är genomförd och en handlingsplan för åtgärder är framtagen". Under stadsbyggnadsnämndens framtida utmaningar i verksamhetsberättelsen framgår att "den kommande stadsutvecklingsplanen ställer höga krav på den långsiktiga planeringen av huvudsystemen för vatten- och avloppsförsörjning samt en samordning av de nödvändiga investeringarna i den befintliga VA-anläggningen". Den finansiella analysen av årets resultat konstaterar att stadsbyggnadsnämndens investeringsbudget 2016 uppgick till 149,7 mnkr inklusive VA-investeringar. Utfallet var 98,6 mnkr (66 %). En del projekt har utgått och flera har fått framflyttad tidplan. Några sådana projekt var VA-utbyggnad Årsta Havsbad (32,1), ledningsförnyelse (14,6) och VA-serviser (4,0).

I 2016 års delårsrapporter och delårsrapport 1 för 2017¹⁰ följs VA-avdelningens ekonomi upp. I övrigt saknas särskild uppföljning avseende arbetet med kommunens vattenförsörjning.

---

¹⁰ Fr.o.m. 2017 görs ingen delårsrapport som går vidare till kommunfullmäktige. Till fullmäktige går endast delårsrapport 2.

VA-avdelningens chef har vid några tillfällen på eget initiativ informerat stadsbyggnadsnämnden om arbetet med dricksvattenförsörjning. I övrigt är det enbart vid exempelvis störningar och avbrott som stadsbyggnadsnämnden efterfrågat information. Det finns ingen formell rutin gällande rapportering av avvikelser. Ärenden till nämnd har skrivits fram vid utökande av vattenskyddsområde men inte i övrigt gällande vattenförsörjning. Stadsbyggnadsnämndens ordförande anser att nämnden får ändamålsenlig återrapportering och information från förvaltningen i frågor som rör vattenförsörjning och menar att fokus ligger på tertialrapporteringen.

Av risk- och sårbarhetsanalys för dricksvattenförsörjning framgår att den upprättade åtgärdsplanen med planerade åtgärder för att minska/eliminera risker kontinuerligt ska följas upp. När åtgärder genomförts samt med jämna tidsintervall föreslås revidering av risk- och sårbarhetsanalysen.

4 Slutsatser

Nedan beskrivs i komprimerad form svaren på revisionsfrågorna och de bedömningar som görs utifrån respektive revisionsfråga. Därefter redogörs för slutsatser och svar på den övergripande revisionsfrågan.

4.1 Svar på revisionsfrågor

Delfråga	Svar
1. Är kommunens strategiska plan för vattenförsörjning ändamålsenlig?	Kommunens strategiska plan för vattenförsörjning har strategiskt arbetats fram genom ett flertal dokument där VA-översikt och VA-policy mynnat ut i en VA-plan. VA-planen lyfter fram vad Haninge kommun behöver planera för framöver. VA-planen är uppdelad i två delar, den allmänna VA-försörjningen inom verksamhetsområdet samt VA-försörjning utanför nuvarande verksamhetsområde. VA-utbyggnadsplanen är prioriterad och tidsatt medan planen för den allmänna VA-anläggningen i första hand är en bruttolista på behov av åtgärder utan inbördes prioritering. Vi bedömer att kommunens strategiska plan är ändamålsenlig.
2. Är kommunens riskanalys avseende vattenförsörjningen ändamålsenlig?	Vattenförsörjningsfrågor ingår i kommunens säkerhets- och riskhanteringsarbete. Som ett resultat av detta har VA-avdelningen, tillsammans med ett konsultbolag, gjort en risk- och sårbarhetsanalys med åtgärdsförslag med inriktning på kommunens vattenförsörjning. I arbetet har 80 oönskade händelser identifierats varav två, rörande vattenverken och reservoarerna har identifierats som akuta. Identifierade åtgärder läggs in i den årliga verksamhetsplanen. Kommunens riskanalys avseende vattenförsörjning är gediget genomarbetad och ändamålsenlig.
3. Hur har kommunen identifierat framtida vattenförsörjningsbehov?	Översiktsplanen ger övergripande information om hur stort det framtida vattenförsörjningsbehovet är och var i kommunen det kommer att finnas. VA-planen innehåller en VA-utbyggnadsplan för områden där det finns behov av kommunal VA-anslutning.
4. Finns tillräcklig kapacitet avseende reservvattentäcker inom kommunen?	Det finns inte tillräcklig kapacitet att försörja alla Haninge kommuns invånare med reservvatten vid ett totalt avbrott på ordinarie vattenförsörjning. Av VA-planen framgår att Haninge kommun behöver planera för ombyggnad av Hanvedens reservvattenverk för en säker leverans av dricksvatten till ledningsnätet i händelse av leveransbortfall från Stockholm Vatten och Avfall.

<p>5. Vilka resursberäkningar finns för eventuella framtida investeringar?</p>	<p>VA-planen innehåller en förnyelseplan för den allmänna VA-anläggningen. Där redovisas hur Haninge kommun behöver planera för förnyelse vattenverk, tryckstegringar och reservoarer, pumpstationer och reningsverk samt ledningsnät. VA-planen har kompletterats med ekonomisk konsekvensbeskrivning som redovisar en uppskattning av vilka investeringar och utredningar som behöver genomföras under åren 2015-2022, inklusive en grov kostnadskalkyl.</p>
<p>6. Finns en tydlig roll- och ansvarsfördelning avseende vattenfrågor och finns en fungerande samverkan med externa aktörer?</p>	<p>Kommunstyrelsen är ansvarig för att leda och samordna verksamheten inom översiktsplaneringen samt besluta om planuppdrag enligt PBL (plan- och bygglagen). Kommunstyrelsen är vidare ansvarig för övergripande miljöpolitiska frågor och frågor om ekologiskt perspektiv på hållbar utveckling.</p> <p>Stadsbyggnadsnämnden är ansvarig för kommunens detaljplanläggning enligt plan- och bygglagen samt vatten- och avloppsanläggningar inom kommunen och den myndighetsutövning som enligt lag eller annan författning ankommer på kommunen som VA-myndighet.</p> <p>Samarbetet med Stockholm Vatten och Avfall beskrivs vara gott och strukturerat. Ett samarbetsforum finns där Haninge kommun, Nynäshamns kommun och Stockholm Vatten och Avfall två gånger årligen diskuterar aktuella frågor.</p> <p>Vi bedömer att roll- och ansvarsfördelningen avseende vattenfrågor inom kommunen i huvudsak är tydlig.</p>
<p>7. Hur sker uppföljning och återrapportering inom kommunen avseende kommunens vattenförsörjning?</p>	<p>Ingen särskild löpande återrapportering sker till stadsbyggnadsnämnden eller kommunstyrelsen avseende kommunens vattenförsörjning. Viss återrapportering av väsentliga frågor kopplat till vattenförsörjning finns i årsredovisning och delårsrapporter.</p>

4.2 Sammanfattande bedömning och rekommendationer

Syftet med granskningen har varit att bedöma om kommunstyrelsen och stadsbyggnadsnämnden har ett ändamålsenligt och strategiskt arbete avseende vattenförsörjning till kommunens medborgare. Granskningen belyser formerna för styrning, samverkan och uppföljning.

Vår övergripande bedömning är att kommunstyrelsen och stadsbyggnadsnämnden i huvudsak har ett ändamålsenligt och strategiskt arbete avseende vattenförsörjning till kommunens medborgare. Kommunstyrelsen och stadsbyggnadsnämnden följer gällande lagstiftning. Styrning, ansvarsfördelning och samverkan bedöms vara tillräcklig. Uppföljningen till stadsbyggnadsnämnden kan förtydligas.

Kommunen har en strategisk plan för vattenförsörjning i form av en VA-plan. VA-planen bygger på ett tidigare arbete med VA-översikt och VA-policy. VA-planen innehåller plan för den allmänna VA-försörjningen inom verksamhetsområdet samt plan för VA-försörjning utanför nuvarande verksamhetsområde. Vi bedömer att kommunens strategiska plan för VA-försörjning är ändamålsenlig och ett gott underlag för att kunna möta framtida vattenbehov.

Vattenförsörjningsfrågan är en del av kommunens säkerhets- och riskhanteringsarbete. VA-avdelningen har i samarbete med en extern konsult tagit fram en risk- och sårbarhetsanalys med åtgärdsförslag för kommunens vattenförsörjning. Åtgärderna hanteras i VA-avdelningens årliga verksamhetsplan. En policy för anläggningarnas skalskydd och skyddsnivå saknas och är prioriterad. Vår bedömning är att kommunens riskanalys avseende vattenförsörjning är gediget genomarbetad och ändamålsenlig.

Haninge kommuns framtida vattenförsörjningsbehov framgår av översiktsplanen tillsammans med VA-planens utbyggnadsplan för områden där det finns behov av kommunal VA-anslutning. Av VA-planen framgår även resursberäkningar och ekonomisk konsekvensbeskrivning för framtida investeringar samt hur kommunen behöver planera för förnyelse av vattenverk, tryckstegringar och reservoarer, pumpstationer och reningsverk samt ledningsnät.

Vi bedömer att det finns en tydlig roll- och ansvarsfördelning avseende vattenfrågor och en fungerande samverkan med externa aktörer. Kommunstyrelsen ansvarar för att leda och samordna verksamheten inom översiktsplaneringen samt besluta om planuppdrag enligt plan- och bygglagen. Stadsbyggnadsnämnden är ansvarig för kommunens detaljplanläggning enligt plan- och bygglagen samt vatten- och avloppsanläggningar inom kommunen och den myndighetsutövning som enligt lag eller annan författning ankommer på kommunen som VA-myndighet. Samarbetet med Stockholm Vatten och Avfall beskrivs vara gott och fungerande. Ett samarbetsforum finns där Haninge kommun, Nynäshamns kommun och Stockholm Vatten och Avfall två gånger årligen diskuterar aktuella frågor kopplade till vattenförsörjning.

Av granskningen framgår att det inte finns tillräcklig kapacitet att försörja alla Haninge kommuns invånare med reservvatten vid ett totalt avbrott på ordinarie vattenförsörjning. Av VA-planen framgår att Haninge kommun behöver planera för ombyggnad av Hanvedens reservvattenverk för en säker leverans av dricksvatten till ledningsnätet i händelse av leveransbortfall från Stockholm Vatten och Avfall. Det saknas dokumenterade planer för reservvattenförsörjning och nödvattenförsörjning vilket vi anser vara en brist. Bristen på en nödvattenplan har även lyfts i en tidigare granskning¹¹.

Det sker ingen särskild löpande åiterrapportering till stadsbyggnadsnämnden eller kommunstyrelsen avseende kommunens vattenförsörjning. Viss åiterrapportering av väsentliga frågor kopplat till vattenförsörjning finns i årsredovisning och delårsrapporter. Vi betonar särskilt vikten av tydliga former för åiterrapportering gällande avvikelser.

Mot bakgrund av vad som framkommit i granskningen ges följande rekommendationer:

Kommunstyrelsen

- Prioritera framtagandet av en nödvattenplan

Stadsbyggnadsnämnden

- Prioritera framtagandet av en nödvattenplan
- Upprätta och fastställ en plan för reservvattenförsörjning
- Uppdatera VA-utbyggnadsplanens tidplan med aktuella uppgifter och säkerställ att uppgifterna finns tillgängliga på kommunens hemsida enligt skrivning i VA-plan
- Prioritera upprättandet en policy för skalskydd som styr anläggningarnas skyddsnivå
- Överväga tydligare former för åiterrapportering och uppföljning av avvikelser och incidenter.

Stockholm 27 september 2017

Jakob Hallén
Verksamhetsrevisor

---

¹¹ Granskning av kommunens strategiska arbete med att skapa säkra fysiska miljöer (2016)

Källförteckning

- Budgetäskanden för stadsbyggnadsförvaltningen 2018 – 2019
- Dagvattenstrategi, kommunfullmäktige 2016
- Ekonomisk konsekvensbeskrivning av Haninges VA-plan, VA-avdelningen
- Granskning av kommunens strategiska arbete med att skapa säkra fysiska miljöer, EY 2016
- Kommunstyrelsens reglemente
- Krisledningsplan för Haninge kommun, kommunfullmäktige 2016
- Handlingsplan Krisberedskap 2015-2018, kommundirektörens ledningsgrupp
- Handlingsplan vatten och avlopp 2017, VA-avdelningen
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om statliga myndigheters risk- och sårbarhetsanalyser, 2016
- Mål och budget 2017-2018, Haninge kommun
- Program för Haninge kommuns säkerhets- och riskhanteringsarbete, kommunfullmäktige 2011
- Rapport behovsanalys och arbetsplan för beredskap och krishantering inom dricksvattenförsörjning i Haninge kommun, Vatten och miljöbyrån 2016
- Riktlinjer för systematiskt säkerhets- och riskhanteringsarbete 2014-2019, kommundirektör 2014
- Risk- och sårbarhetsanalys samt åtgärdsförslag, Vatten och miljöbyrån 2016
- Stadsbyggnadsnämndens reglemente
- Strategi och budget 2017, kommunstyrelsen
- Strategi och budget 2017, stadsbyggnadsnämnden
- Vattenplan för Haninge kommun, kommunfullmäktige 2012
- VAplus10, VA-avdelningen
- VA-plan för Haninge kommun, kommunfullmäktige 2015
- VA-policy för Haninge kommun, kommunfullmäktige 2013
- Verksamhetsplan för kommunstyrelseförvaltningen, kommundirektören 2017
- Årsredovisning 2016, Haninge kommun
- Årsredovisning 2016, Kommunstyrelsen
- Årsredovisning 2016, Stadsbyggnadsnämnden
- Övergripande Risk- och sårbarhetsanalys, Haninge kommun 2015
- Översiktsplan 2030 med utblick mot 2050, kommunfullmäktige 2016

Till Kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden

Granskning av kommunens strategiska arbete med vattenförsörjning

EY har på uppdrag av kommunens förtroendevalda revisorer genomfört en granskning av kommunens strategiska arbete med vattenförsörjning. Syftet har varit att bedöma om kommunstyrelsen och stadsbyggnadsnämnden har ett ändamålsenligt och strategiskt arbete avseende vattenförsörjning till kommunens medborgare. Granskningen belyser formerna för styrning, samverkan och uppföljning.

Vår övergripande bedömning är att kommunstyrelsen och stadsbyggnadsnämnden i huvudsak har ett ändamålsenligt och strategiskt arbete avseende vattenförsörjning till kommunens medborgare. Styrning, ansvarsfördelning och samverkan bedöms vara tillräcklig. Uppföljningen till stadsbyggnadsnämnden kan förtydligas.

Kommunen har en strategisk plan för vattenförsörjning i form av en VA-plan. VA-planen innehåller plan för den allmänna VA-försörjningen inom verksamhetsområdet samt plan för VA-försörjning utanför nuvarande verksamhetsområde. Vattenförsörjningsfrågan är en del av kommunens säkerhets- och riskhanteringsarbete. En risk- och sårbarhetsanalys med åtgärdsförslag för kommunens vattenförsörjning har tagits fram. En policy för anläggningarnas skalskydd och skyddsnivå saknas och är prioriterad.

Haninge kommuns framtida vattenförsörjningsbehov framgår av översiktsplanen tillsammans med VA-planens utbyggnadsplan för områden där det finns behov av kommunal VA-anlutning. Av VA-planen framgår även resursberäkningar och ekonomisk konsekvensbeskrivning för framtida investeringar samt hur kommunen behöver planera för förnyelse av sina anläggningar.

Vi bedömer att det finns en tydlig roll- och ansvarsfördelning mellan stadsbyggnadsnämnden och kommunstyrelsen avseende vattenfrågor samt en fungerande samverkan med externa aktörer. Av granskningen framgår att det inte finns tillräcklig kapacitet att försörja alla Haninge kommuns invånare med reservvatten vid ett totalt avbrott på ordinarie vattenförsörjning. Det saknas dokumenterade planer för reservvattenförsörjning och nödvattenförsörjning vilket vi anser vara en brist¹. Det sker ingen särskild löpande återrapportering till stadsbyggnadsnämnden eller kommunstyrelsen avseende vattenförsörjning. Viss återrapportering av väsentliga frågor kopplat till vattenförsörjning finns i årsredovisning och delårsrapporter. Vi betonar särskilt vikten av tydliga former för återrapportering gällande avvikelser.

Mot bakgrund av vad som framkommit i granskningen ges följande rekommendationer:

Kommunstyrelsen

- Prioritera framtagandet av en nödvattenplan

Stadsbyggnadsnämnden

- Prioritera framtagandet av en nödvattenplan
- Upprätta och fastställ en plan för reservvattenförsörjning
- Uppdatera VA-utbyggnadsplanens tidplan med aktuella uppgifter och säkerställ att uppgifterna finns tillgängliga på kommunens hemsida enligt skrivning i VA-plan
- Prioritera upprättandet en policy för skalskydd som styr anläggningarnas skyddsnivå
- Överväga tydligare former för återrapportering och uppföljning av avvikelser och incidenter.

Granskningsrapporten överlämnas härmed till granskade nämnder. Revisionen önskar få svar till revisionen@haninge.se angående vilka åtgärder som kommer att vidtas senast den 20 januari 2018.

För Haninge kommuns revisorer

Rolf Brehmer
Ordförande

Kenneth Strömberg
Vice ordförande

För kännedom: Kommunfullmäktiges presidium

¹ Avsaknad av nödvattenplan har tidigare lyfts i granskning av kommunens strategiska arbete med att skapa säkra fysiska miljöer (2016).